

FODOK NR 33 • 2025

HÉT BLAD VOOR IEDEREEN RONDOM DOVE KINDEREN EN JONGEREN

IN DIT NUMMER o.a.:

Identiteitsontwikkeling

Hechting bij DSH kinderen

Koffiebar Mooi Gebaar

Dovenland en gebarendiner

WereldDovenDag

ACHTERGRONDEN • NIEUWS • INTERVIEWS

INHOUD

- 3 ERVARINGSVERHAAL
Familie Capelle
- 6 WereldDovenDag en de Week
van de Toegankelijkheid 2025
- 7 FODOK-INFORMATIEAVOND
Identiteitsontwikkeling op de school
- 10 Dovenland en het gebarendiner -
een verslag
- 12 Verslag van het congres
Partners in Verstaan 2025 -
In de ban van de tijd
- 14 Gastcolumn Geeske van Voorthuisen:
Zelfstandig illustrator
- 15 FODOK-INFORMATIEAVOND
Hechting bij DSH kinderen
- 18 Even voorstellen:
nieuwe bestuursleden:
Pauline van Schaik-Staal
en Rachel Rouschop
- 19 Gezellig op de koffie bij Koffiebar Mooi
Gebaar
- 22 INFODOK&NIEUWS
- 24 INFOFOCUS

FODOKFORUM UIT? Geef hem door!

VAN DE VOORZITTER

Meer dan alleen woorden

Communicatie is meer dan het overbrengen en gebruiken van woorden alleen. Het gaat om maken van verbinding, het begrijpen van emoties en het opbouwen van een veilige band. Voor veel ouders van dove en slechthorende kinderen is dit een dagelijkse uitdaging, die zowel veerkracht als creativiteit vraagt.

In deze editie van FODOKFORUM duiken we dieper in de wereld van communicatie. We belichten inspirerende verhalen over ouders die nieuwe wegen hebben gevonden om contact te maken met hun kind. Van het leren van gebarentaal tot het inzetten van technologie, het toont de kracht van aanpassingsvermogen.

Maar dit nummer gaat verder dan alleen de technieken. Het gaat over de essentie van ouderschap: onvoorwaardelijke liefde en steun bieden. Het herinnert ons eraan dat het pad van elke ouder uniek is en dat er geen perfecte blauwdruk bestaat. Laten we elkaar blijven inspireren, van elkaar blijven leren en vooral: elkaar blijven steunen.

Het maken van verbinding binnen het veld van doven en slechthorenden was voor mij als voorzitter de afgelopen 3 jaren een belangrijke uitdaging. Helaas komt er nu een einde aan mijn bijdrage als voorzitter van deze mooie vereniging. Dit is mijn laatste redactionele bijdrage als voorzitter van de FODOK. Ons bestuur en onze vereniging zijn en blijven gezond en gaan vol energie verder. Met nieuwe en enthousiaste leden. Verder met het vertegenwoordigen en verbinden van organisaties... van elkaar...

Wie volgt mij op als voorzitter van de FODOK?

Neem gerust contact op met interim-voorzitter Map van der Wilden, voorzitter@fodok.nl

Veel plezier gewenst bij het lezen van de mooie artikelen en bijdragen! Het ga jullie goed!

Jan Niemeijer

COLOFON fodok

FODOKFORUM is het halfjaarlijkse leden- en donateursmagazine van de **Federatie van Ouders van Dove Kinderen**

Redactieadres FODOK
Postbus 418, 2000 AK Haarlem
o.v.v. FODOKFORUM
088 505 4326 of
info@fodok.nl

IBAN: NL05 ABNA 0429 4748 57

Nummer 33

Redactie Kasia Hadley, Karla van der Hoek, Femke Hoven-Boeren, Henk Prevaes, Map van der Wilden.
Omslagfoto: Madelief Eikelboom

Vormgeving en opmaak:
Helga Wening van Raan,
Studio Hooghalen

Tekstbijdragen en fotografie
Wij bedanken iedereen die mee-geschreven heeft en/of foto's beschikbaar heeft gesteld voor dit nummer.

© Wie informatie uit FODOKFORUM verspreidt, moet de FODOK als bron vermelden.

Druk Veldhuis Media

FODOKFORUM nr 34 verschijnt in juni 2026. Daarnaast verschijnt maandelijks een digitale update in de vorm van een nieuwsbrief.

Inhoud, redactioneel en colofon

Familie Capelle

ONS VERHAAL

Wij zijn Alfred (45), Erica (38) en Mans (6) Capelle, we wonen in de Kop van Overijssel. Wij (ouders) zijn horend en Mans is doof, leerling op Guyot CMB groep 3. Hij heeft in mei een CI gekregen. Na een tijd van tegenvallers en stilstand zijn we klaar voor nieuwe tijden waarin Mans zich eindelijk verder kan ontplooiën.

Op je nachtkastje!

“Op je nachtkastje!” wil ik zeggen tegen mijn zoon van 6. In plaats daarvan vertel ik hem met mijn handen: “boven, bed jij, naast kastje óp!” Hij lijkt te begrijpen wat ik gebaar en gaat naar boven. Ik probeer maar wat, want ik ben het continu meelopen even beu. Ik zie wel hoe dit loopt. Niet veel later komt hij trots beneden. Hij heeft gevonden wat hij zocht en hij laat het zien. Het is zijn foto. Hij wijst naar de foto en wijst naar zichzelf.

‘Ik ben trots, dit is de eerste keer dat hij begrijpt wat ik hem uitleg’

Dát is hij! “Ja jongen, dat ben jij! Heel mooi!” Ik glimlach van oor tot oor. Ik ben trots. Dit is de eerste keer dat hij begrijpt wat ik hem uitleg. Langzaam maar zeker hebben we meer van deze winmomentjes. Die momenten zijn klein, maar het gevoel is enorm. Dit was het moment dat de poorten van de communicatie zich voor ons openden na jaren ruzies, frustraties en onbegrip. Wat heel heftig klinkt, en dat ook best was.

Ontdekking

Ondertussen is hij 6 jaar en is het 3 jaar geleden dat we ontdekten dat hij doof is. Hij is namelijk een laatontdekking. Dat is precies zoals het klinkt: iemand die al langer doof blijkt te zijn en bij wie het pas laat ontdekt wordt. Hij is als horende jongen geboren in een horende familie. Mans blijkt na genetisch onderzoek het Pendred-syndroom te hebben. Progressief gehoorverlies waardoor je in de loop van je leven slechthorend/doof wordt of plotsdoof kan worden door bijvoorbeeld een harde klap op je hoofd. Het slakkenhuis is te kort en hij heeft een EVA, een vergroot evenwichtsorgaan.

Hoe en wanneer het bij Mans zo hard is gegaan is ons een raadsel. Naderhand kijk je terug op situaties om te analyseren waar en wanneer er iets veranderde. Eerst ontwikkelde hij spraak en ineens stagneerde het. Onze conclusie is dat hij rond 1,5 jaar ernstig slechthorend is geworden en daarna heeft hij

1,5 jaar lang met iets rondgelopen waar wij ons niet van bewust waren. Schuldig voelen wij ons er niet om, maar het idee dat hij het allemaal alleen heeft moeten doorstaan voelt wel heel rot. Het klinkt als iets wat je opmerkt, dat je kind niet kan horen. Blijkt toch anders te zijn. Het beetje restgehoor dat hij nog heeft, heeft het erg kunnen verbloemen. Hij reageerde soms best wel op "ijsje?" en "snoepje?", sprak dus ook wel een paar woorden en verder leek hij een in zichzelf gekeerd kind. Hij is ook enig kind, dus vergelijkingsmateriaal was er niet echt.

'Hij heeft zijn eigen manier gevonden om met ons te communiceren'

Op zijn eigen manier

Hij is ondeugend, creatief en bloedknap. Hij kan niet praten, niet horen en daarom beeldt hij veel uit, laat hij veel zien. Hij heeft zijn eigen manier gevonden om al die jaren met ons te

kunnen communiceren. Tot een zekere hoogte natuurlijk, want iedere vorm van nuance en context ontbrak. Het moment dat hij in de boodschappentas keek, invriesijsjes tegenkwam en ik hem niet kon uitleggen dat ze pas ijs worden als ze in de vriezer liggen.

We zijn blij met deze stap

Mans gaat naar de Guyotschool in Haren (Groningen) en hij begeeft zich momenteel op een niveau waar we een half jaar geleden alleen nog maar van konden dromen. Hij is in 2023 gestart met Doof/Slechthorend (DSH) onderwijs maar daar kon hij niet lekker meekomen in de structuur. Hij begreep ook veel nog niet. We merken zelf dat het verschil tussen hem en andere dove kinderen van zijn leeftijd zeker nog aanwezig is. Dat leverde bij hem een hoop frustratie op.

Hij gaat sinds begin dit schooljaar naar de CMB-vleugel. CMB, Communicatief Meervoudig Beperkt. We zagen er tegenop om hem weer wat anders te laten doen, maar zijn heel blij dat we deze stap hebben genomen. Hier haalt hij zijn achterstanden flink in en komt hij echt tot bloei. Hij leert steeds beter en meer te vertellen in gebarentaal en er is meer ruimte om met hem mee te bewegen.

Een heel circus

Mans was 3 jaar oud toen wij er achter kwamen dat hij doof is (via de Bera-test). Toen begon het hele circus van maatschappelijk werk, gezinsbegeleiding, vroegbehandeling, hoortoestellen, Cochleair Implantaat. Destijds een logisch gevolg, achteraf: wat een gekkenhuis.

Vooral de CI was heftig in ons geval. Wij hebben ons snel laten informeren, want hij was een spoedgeval, gezien zijn leeftijd. We hebben ons direct aangemeld bij een ziekenhuis voor een implantatie, hadden weinig tijd om na te denken, zaten vol in de emoties, maar moesten dus ook knopen doorhakken.

En toen kwam de *second opinion*. Na 7 maanden van veel ruis in de communicatie vanuit het ziekenhuis, hebben we de keuze

gemaakt om naar een ander ziekenhuis te gaan. Waar bij het ene ziekenhuis alles verkeerd voelde, voelde dit ziekenhuis direct goed. De implantatie van Mans was succesvol, maar helaas met veel tegenvallers na de operatie. Duizeligheid, braken, oorontsteking en uiteindelijk de afstoting van het implantaat. Het implantaat moest eruit, dat voelde bizar. Waar we een jaar lang stress om hadden gehad, leek voor niets geweest te zijn. Geen vooruitgang. Alleen maar stilstand en achteruitgang, want ondanks de stappen in zindelijkheid, werd Mans direct weer afhankelijk van luiers.

Na een half jaar herstel kon hij opnieuw geïmplanteerd worden, maar wij kozen voor rust en bezinning. Mans moest veel ondergaan zonder enige voorbereiding en voornamelijk onder dwang. Communiceren was moeilijk en hij was het er niet altijd mee eens. We konden hem niet uitleggen dat hij überhaupt geopereerd moest worden, laat staan een paar maanden later nog een keer. Vanaf hier wilden we hem alleen maar beschermen. Dat deden we dan ook. We waren zelf trouwens ook bekaft.

Afgelopen mei, 2 jaar na de eerste implantatie, is Mans succesvol opnieuw geïmplanteerd. Alles wat de eerste keer fout ging, ging nu als vanzelf. Hij draagt ook netjes zijn CI, zit volop in de revalidatie, begrijpt steeds meer en is nu sinds een paar weken ook eindelijk zindelijk. Het voelt of we in de lift zitten en daar waren we allemaal ook wel echt aan toe.

Dankbaar

We zijn ook heel dankbaar, want we hebben in die tijd ontzettend veel gehad aan Pento, Audiologisch Centrum in Zwolle. Alleen maar lieve mensen ontmoet die zich met veel zorg en liefde om ons gezin bekommerden. Mensen die meedachten in de processen op de kinderopvang, thuis, in de communicatie met Mans, gebarencursus, *second opinion*. Maar ook mensen bij wie we soms even helemaal leeg konden lopen over hoe moeilijk het soms was, wat Mans nu weer voor leuks had gedaan, maar ook van wie we te horen kregen dat we het goed deden en niet te streng voor onszelf moesten zijn. We voelden ons door hen begrepen in een wereld waarin niemand je meer écht lijkt te begrijpen na de diagnose.

Wij staan open voor contact met andere ouders van laatontdekkingen en kinderen met Pendred.

WERELDDOVENDAG EN DE WEEK VAN DE TOEGANKELIJKHEID

Femke Hoven-Boeren was bij allebei!

WDD wordt op vijf locaties in het land gevierd. Ik was 27 september in Den Bosch.

Debat en samenwerken in je team Ik deed mee aan het Lagerhuisdebat met stellingen rondom gebarentaal en inclusie. Een mooie manier om anders te denken en echt te luisteren naar de visie en argumenten van de ander.

Daarna deed ik mee aan de Alleskunner. Dat was vooral heel leuk! In teamverband werd er samengewerkt, gecommuniceerd en gehandeld. Spelend leren is leuk! Zo ook het leren van gebarentaal! Dat is echt leuk en zo belangrijk.

Er waren nog veel meer leuke activiteiten te beleven, bijvoorbeeld worstenbroodjes maken en de Sint-Jan beklimmen. Een bijzondere dag met veel leuke en waardevolle ontmoetingen, gesprekken en leerzame momenten.

Gebaar van het jaar

Het Nederlands Gebarencentrum maakte het Gebaar van het Jaar bekend: Cliffhanger!

Een heel mooi gebaar!

Bron: Gebarencentrum

6 t/m 12 oktober 2025

In deze week wordt op verschillende manieren en plaatsen meer bewustwording gecreëerd

voor mensen met een beperking.

Het thema dit jaar: **toegankelijk onderwijs**. Wat is er nodig om onderwijs echt inclusief te maken voor iedereen? Of je nu in een rolstoel zit, slechthorend bent, blind, gevoeliger voor prikkels etc. Iedereen hoort erbij en heeft het recht om mee te doen. Inclusief onderwijs begint met de vraag:

- Hoe kunnen we écht met elkaar communiceren?
- Hoe ondersteunen we elkaar, zodat iedereen gezien wordt?

Burst your bubble rondom Inclusief Onderwijs

Bij binnenkomst kregen we bellenblaas (voor het applaus). Overal bubbelpastic (heerlijk om te knappen) en een oude film over logopedie en communicatie.

Wist je dat gebarentaal 100 jaar lang verboden was? Pas in 1980 werd dat teruggedraaid.

We konden verschillende dingen ervaren, zoals liplezen. Dat was nog best lastig! Tussendoor was er ruimte voor ontmoeting, gesprekken en inspiratie. We keken naar verhalen van DSH personen over hun ervaringen in het onderwijs, de Dovencultuur en hun dromen voor de toekomst. Hoe kan onderwijs écht inclusief zijn?

Tijdens het interactieve deel mocht het publiek reageren. Ik wilde graag mijn visie delen over tweetalige opvoeding (NL-NGT). Ik deed mijn bijdrage in NGT, dat was spannend. Ik kreeg een groot applaus en voelde me trots!

Het was een avond vol inspiratie, bewustwording en verbinding. Iedereen heeft een ander pad en dat is oké. Zolang we maar open blijven staan voor elkaar.

Femke Hoven-Boeren

IDENTITEITSONTWIKKELING OP DE SCHOOL

De FODOK organiseerde op 20 november een online informatieavond over identiteitsontwikkeling op de school. Er waren 57 bezoekers. De lezing werd gegeven door Corrie Tijsseling en Annet de Klerk. Zij hebben een onderzoek uitgevoerd naar identiteitsontwikkeling bij DSH leerlingen in een medium setting en DSH leerlingen in het speciaal onderwijs.

Onderzoek identiteitsontwikkeling

In de periode 2020-2022 is een vervolgonderzoek uitgevoerd naar een medium setting voor dove en slechthorende (DSH) leerlingen. Het onderzoek maakt deel uit van een langlopend evaluatieonderzoek dat gestart is in 2014.

Het onderzoek beslaat meerdere domeinen, waaronder sociaal-emotionele ontwikkeling, taalontwikkeling in het gesproken Nederlands en Nederlandse Gebarentaal, onderwijsprestaties en percepties van de ouders op de mediumsetting.

De presentatie van deze avond ging over de domeinen schoolse vaardigheden, sociale netwerken en identiteitsontwikkeling van leerlingen. Wat betreft de identiteitsontwikkeling is ook een onderzoek uitgevoerd bij DSH leerlingen in het speciaal onderwijs. Zou het type onderwijs en de samenstelling van de klas invloed hebben op de identiteitsontwikkeling? Hebben taal, cultuur en omgeving invloed op de identiteitsontwikkeling van DSH leerlingen?

WIE IS CORRIE TIJSSELING?

Corrie Tijsseling is senior onderzoeker bij het kernteam DSH van de Kentalis Academie. Zij houdt zich bezig met onderzoeks- en ontwikkelprojecten op het gebied van onderwijs en zorg voor dove en slechthorende mensen.

Contact: c.tijsseling@kentalis.nl

WIE IS ANNET DE KLERK?

Annet de Klerk is directeur onderwijs bij Kentalis voor het onderwijs en de begeleiding aan dove en slechthorende leerlingen. Kentalis heeft acht scholen voor dove en slechthorende leerlingen en begeleidt leerlingen in het regulier onderwijs. Diverse scholen van Kentalis werken samen met het regulier onderwijs in het kader van inclusief onderwijs. Annet is in samenwerking met de Kentalis Academie betrokken bij diverse onderzoeks- en ontwikkelprojecten voor dove en slechthorende leerlingen.

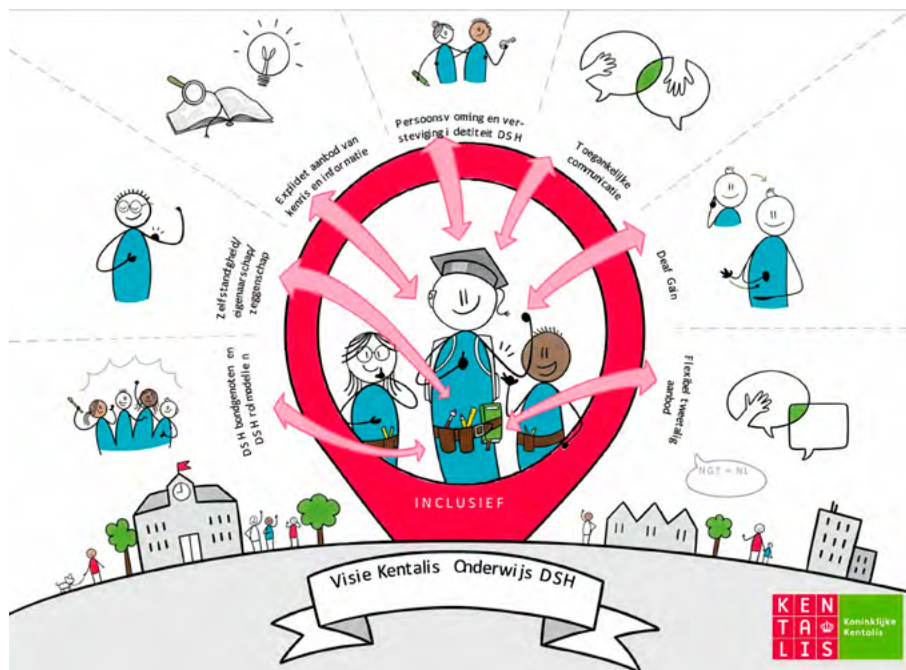
Contact: a.deklerk@kentalis.nl

Kentalis onderwijs

Annet begint te vertellen over het onderwijsaanbod dat Kentalis nu heeft voor DSH kinderen. De kern is om DSH kinderen voor te bereiden op een open toekomst en ze te laten kennismaken met alle mogelijke communicatieve opties en mogelijkheden voor identiteitsontwikkeling. Er zijn verschillende mogelijkheden voor onderwijs en begeleiding, die afhankelijk zijn van de onderwijsbehoeften. Er wordt gekeken naar de best passende onderwijsomgeving en er moet een zorgvuldige afweging zijn met ouders en leerling. Er zijn bij Kentalis nu 3 typen onderwijs:

- Speciaal onderwijs: 8 scholen voor dove en slechthorende kinderen (6 basisscholen en 2 scholen voor voortgezet onderwijs. Eén school voor VSO werkt intensief samen met het regulier onderwijs op de campus in Zaltbommel).
- Inclusieve setting Kentalis Talent en OBS De Bolster (samenwerking met reguliere school)
- Individueel thuis nabij met ambulante begeleiding (dit zijn kinderen die naar een reguliere school gaan en ambulante begeleiding krijgen van specialisten DSH met initiatieven voor verbinding: gebaren leren, ontmoeten/identiteitsontwikkeling).

Alle scholen zijn zich aan het oriënteren op of in gesprek met partners in het regulier onderwijs. In de toekomst wil Kentalis gaan werken in expertisecentra door het land. Het is de bedoeling dat de samenwerking met het regulier onderwijs wordt versterkt met behoud van de specifieke expertise en aandachtspunten die in de visie op onderwijs voor DSH leerlingen zijn benoemd. De speciale scholen worden niet gesloten maar maken onderdeel uit van het expertisecentrum.

HET ONDERZOEK

Corrie Tijsseling vertelt over het onderzoek dat zij heeft uitgevoerd.

De onderzoeksvraag is: hoe denken DSH leerlingen over hun identiteit? Met wie voelen leerlingen zich verbonden, in wie herkennen zij zichzelf?

Er zijn hiervoor 10 leerlingen uit groep 8 geïnterviewd van OBS De Bolster en Kentalis Talent. Het onderzoek bestond uit diepte-interviews van de leerlingen door logopedisten. De thema's "erbij horen en meedoen", "school" en "identiteit" werden besproken. De interviews werden gefilmd; daarna volgde een kwalitatieve analyse.

CONCLUSIES

De algemene conclusie is dat de leerlingen van beide scholen goed in hun vel zitten en tevreden zijn over het onderwijs en de school.

**Iedereen is gelijk.
Niemand is hetzelfde**

• **Erbij horen en meedoen:**

- Leerlingen van beide scholen kunnen met iedereen communiceren en voelen zich gelijk aan iedereen: "Iedereen is gelijk."
- Leerlingen van beide scholen zijn zich bewust dat zij anders functioneren en anders zijn, en willen dat hier rekening mee wordt gehouden: "Niemand is hetzelfde."
- Leerlingen van De Bolster vinden het prettig om af en toe als DSH leerlingen apart te zitten, en willen een gelijkere verdeling van DSH en horende leerlingen: "Niet met te weinig zijn."

• **School**

Leerlingen van Talent voelen zich in de hele school 'thuis' terwijl leerlingen van De Bolster zich vooral thuis voelen in hun eigen klas en minder thuis in de school. Omdat andere leerlingen "ons niet kennen" en "niet aan ons gewend zijn."

De leerlingen van Talent kunnen direct met leerkrachten communiceren terwijl die van De Bolster vaker indirect (via tolken) met leerkrachten communiceren. Overstappers tussen beide scholen noemen allemaal als eerste de communicatie.

• **Identiteit**

De kinderen van 11-12 jaar kunnen niet goed aangeven of ze zich Doof, Slechthorend of Horend voelen; de vraag over hun identiteit vinden ze lastig en abstract, zoals alle kinderen in de leeftijd van 11-12 jaar. Opvallend is dat een aantal een mix noemt: doof én horend bijvoorbeeld. Iemand noemt zich horend omdat deze kan spreken en doof omdat deze CI's heeft.

Alle leerlingen zijn blij met de DSH-rolmodellen; ze vinden het heel prettig en belangrijk dat er dove rolmodellen in de buurt zijn; ze kunnen dan vragen naar ervaringen en ze kunnen leren hoe ze zaken aan kunnen pakken.

Praten en horen blijkt de norm te zijn, zelf als er gebarende doven in de buurt zijn. Veel leerlingen willen dat de omgeving kan gebaren, maar zelf vinden ze het vaak niet nodig om te gebaren omdat dat lastig is of moeilijk.

Vragen en discussie

Er zijn veel vragen naar aanleiding van de lezing van Annet en Corrie. Een ouder met een doof kind op een reguliere school vraagt hoe je in aanraking kan komen met gebarentaal. De hoor-erbij-dagen en FODOK-dagen worden genoemd als mooie ontmoetingsmomenten.

Kinderen willen vooral 'normaal' zijn

Er zijn nogal wat kinderen die vooral 'normaal' willen zijn en geen tolk en of gebarentaal willen gebruiken. Corrie en Annet benadrukken dat identiteit zich nu eenmaal in fasen ontwikkelt en dit kan nog allemaal veranderen. Een voorbeeld is een kind dat eerst niet wilde gebaren, maar als 16-jarige zegt dat NGT haar moedertaal is. Belangrijk is in elk geval dat kinderen het complete communicatie-aanbod krijgen en zelf kunnen kiezen.

Het feit dat de NGT nu de 3e officiële taal in Nederland is, en een verplicht vak gaat worden in het speciaal onderwijs, kan wel helpen om kinderen te doen beseffen dat de NGT geen hulpmiddel is maar een volwaardige taal.

Karla van der Hoek

Referenties:

- De Klerk, Annet, Daan Hermans (2019), *Het beste van twee werelden: 15 jaar onderwijs en onderzoek in mediumsetting DSH*. In VHZ-online.
- De Klerk, Annet, Daan Hermans, Loes Wauters, Lilian de Laat, Francien Kroon, & Harry Knoors (2019), *The Best of Both Worlds: A Co-Enrollment Program for DHH Children in the Netherlands*. In Marc Marschark, Shirin Antia, and Harry Knoors (Eds). Co Enrollment in Deaf Education. New York, Oxford University Press.
- Haualand, H. (2007), *Sound and Belonging: What is a Community?* In: Bauman, H-Dirksen L. (Ed). Open Your Eyes: Deaf Studies Talking. Minneapolis, University of Minneapolis Press.

DOVENLAND EN HET GEBARENDINER

Op avontuur...

10 juli 2025 reed ik richting Friesland, naar Arcadia in Leeuwarden. Een heel inspirerende culturele ontmoetingsplek waar je verschillende workshops kon volgen, kon luisteren naar gedichten en andere dingen kon ervaren en beleven.

Dovenland

Bij Dovenland kreeg ik de kans om via een VR-bril en koptelefoon te ervaren hoe het is om doof te zijn en om onderdeel te zijn van de Dovengemeenschap. Een warm ontvangst door de maker en door dove vrijwilligers. Stap voor stap werd je in gebarentaal meegenomen naar wat de bedoeling was.

Je kreeg de bril en koptelefoon op om een filmpje te zien. Je hoorde vage achtergrondgeluiden en je zag mensen praten zonder te weten wat ze zeiden. Het is vermoeiend en inspannend als je constant 'aan' moet staan in contact en communicatie met anderen.

Het liet me nogmaals zien hoe belangrijk het is om écht in die wereld te stappen. Om te leren communiceren met handen en voeten, gezichtsuitdrukkingen en oogcontact en je te verdiepen in alle mogelijkheden.

“Doe maar mee, gebaar maar!”

Juist als het onbekend is, is dit een prachtige manier om kennis te maken met de Dovengemeenschap en dus ook met de prachtige Nederlandse Gebarentaal. Je ervaart hoe belangrijk het is om taal visueel te maken. Op een laagdrempelige manier werd je uitgenodigd om (je eerste) gebaren te maken.

Krachtig en positief

Wat ik ook zo bijzonder vond: je kon niet alleen voelen hoe de dagelijkse realiteit soms is, maar vooral ook zien hoeveel er mogelijk is. Je voelde de kracht en positiviteit!

Bijvoorbeeld: hoe een muziekfestival eruitziet als je doof bent. Met een *Deaf performer*, visuele effecten, trillingen en licht. Hoe sporten voelt als iedereen om je heen gebaart. Hoe toegankelijk en inclusief een café kan zijn als de communicatie visueel is ingericht. Hoe een vergadering verloopt tussen dove personen en er voor jou als horend persoon een tolk de gebarentaal vertaalt naar gesproken taal.

Bewustwording

Dovenland, gecreëerd door Chantalla Pleiter in samenwerking met de Dovengemeenschap en andere organisaties, laat je ervaren hoe het óók kan. Niet alleen

een inkijkje in beperkingen, maar juist in mogelijkheden. En dat maakt indruk. Als we met zijn allen iets bewuster omgaan met licht, oogcontact, lichaamstaal, dan komen we al nader tot elkaar.

Het Gebarendiner: leren met je handen én je hart

's Avonds deed ik mee aan het Gebarendiner. De tafel was mooi gedekt met placemats met de Dovenvlag, grote vazen met bloemen erin. Die vazen werden al snel verplaatst naar de grond, het was totaal niet praktisch als je wilt gebaren en elkaar wilt aankijken! Dat was natuurlijk ook een stukje bewustwording. Er lagen notitieblokjes en pennen om te kunnen schrijven of tekenen als het nodig was.

We leerden meer over de Dovencultuur: hoe trek je iemands aandacht? Een zacht tikje op de schouder, wapperen in het gezichtsveld, knipperen met het licht. En vooral ook: wat doe je liever niet? Zoals

iemand aanraken bij het hoofd of op de rug, dat voelt onveilig en kan iemand laten schrikken.

We oefenden onze eerste gebaren met Iris, zij is zelf doof. Ze deed met veel geduld en enthousiasme de gebaren voor. Op de achterkant van de placemats stonden eenvoudige gebaren rondom begroeten, eten en drinken. We mochten de placemats mee naar huis nemen. Leuk en een slimme manier om vaker herinnerd te worden aan hoe een gebaar ook alweer was. Herhalen zorgt ervoor dat het blijft hangen.

Lekker eten en gebaren

Het eten was gemaakt door LUHU: lekkere soep en allerlei hapjes. Maar het mooiste was: samen eten én gebaren, samen leren.

Voor mij was er veel herkenning: veel manieren van aandacht trekken en communicatievormen gebruik ik ook thuis met mijn dove zoontjes. Maar voor anderen was het echt een eerste kennismaking. En wat was het mooi om te zien hoeveel mensen openstonden voor het communiceren met elkaar.

Afsluiting met impact

We sloten de avond af met een korte film: *Imagings* van Kitchen's Light. Een indrukwekkende film. Het liet zien hoe vaak er geen rekening wordt gehouden met dove mensen. Veel draait om geluid en praten. Het liet ook zien hoe

krachtig dromen kunnen zijn, hoe de Dovengemeenschap zich laat zien. Er is verandering nodig: gelijke kansen en echte inclusie. We zijn allemaal mensen, iedereen heeft het recht om mee te doen.

Elk klein gebaar maakt een groot verschil

Doe jij ook mee? Laten we de wereld stap voor stap toegankelijker maken. Zodat écht iedereen mee kan doen en niemand zich meer buitengesloten voelt. Voor mij was dit een dag vol verwondering, warmte en bijzondere mensen. Een unieke ervaring die ik iedereen gun. Op steeds meer plekken kan je Dovenland bezoeken. Goed nieuws dus!

Femke Hoven-Boeren

©TOSinc. ondersteunend tekenen

‘Tijd tekort, de tijd vliegt, de wereld raast door, ontwikkelingen volgen elkaar in rap tempo op en iedereen is gehaast.’

Chronos en Kairos

Joke Hermesen nam ons in de hoofdlezing mee in het thema van het congres: ‘In de ban van de tijd’. Ze noemde twee gezichten van de tijd: Chronos en Kairos. Chronos is: ‘zijn tot de dood, gehaast, door-denderen en de kloktijd is leidend.’ Kairos daarentegen is degene die zorgt voor rust, het goede, het verstaan van elkaar en inspiratie.

In deze tijd is het zo belangrijk dat we op zoek gaan naar deze momenten. We mogen de tijd even vergeten. Dat we echt in het moment kunnen zijn en kunnen genieten. Zie de afbeelding voor een visuele samenvatting vanuit TOSinc. ondersteunend tekenen. In deze rust ontstaat ruimte voor groei, creativiteit, verwondering en verbinding.

Een andere manier van waarnemen

Femke Krijger vulde dit op dag 2 heel mooi aan. Ze is slechthorend en blind door het Usher syndroom. Ze vertelt dat ze aan het ontdekken is hoe ze op een andere manier kan waarnemen. Voelen is een rijke vorm van waarnemen en ze leerde daarop te vertrouwen. Ze heeft meer zelfbewustzijn en lichaamsbewustzijn. Haar lichaam is haar anker. Vroeger zag ze nog en die beelden zitten allemaal opgeslagen in haar ‘bibliotheek’. Ze kan uit haar rijke bronnen putten om ergens een gevoel bij te hebben. Ze blijft haar bibliotheek aanvullen met ervaringen en dat gunt ze iedereen.

Leer de taal van het voelen

Tips van Femke: Ga de taal van het voelen leren! Speel met je waarnemingen en zet eens een ander zintuig voorop. Doe je ogen eens dicht en/of sluit je oren af. Smeer je brood eens met je andere hand, doe eens iets anders dan anders. Neem de tijd om te ervaren.

Afstemmen

Als je weer bij jezelf komt, heb je ook de ruimte om af te stemmen op de ander. Dat doe je door aandacht te hebben voor de ander, echt te luisteren, te spiegelen, je ademhaling af te stemmen, je emoties te tonen en in hetzelfde ritme te komen. Dit kwam terug bij het belang van afstemmen in interacties.

Een klein GEBAAR

Tijdens 'Van taboe naar trots' door Tobias de Ronde (doof geboren) kwam naar voren dat iedereen uniek is en ook dat iedereen een andere geschiedenis heeft. Ook keken we naar de toekomst. Soms komt het voor dat je niet dezelfde taal spreekt; dan heb je heel je lichaam nodig om af te stemmen op de ander. Een klein GEBAAR maakt dan voor de ander een groot verschil.

Het is zo belangrijk dat we onszelf mogen zijn. Of je nu doof, slechthorend, blind of horend bent. Een taalontwikkelingsstoornis of een communicatief meervoudige beperking hebt. Ieder mens wil gezien worden en heeft verbinding nodig met een ander!

Ieder mens wil gezien worden

Hoe komen we meer in verbinding met elkaar?

Volgens Tobias zou **Gebarentaal meer zichtbaar** moeten zijn in de samenleving. Het is een rijke en erkende

taal. Het zou goed zijn als het een plek zou krijgen binnen heel het onderwijs. Belangrijk is ook dat gebarencursussen toegankelijker worden voor ouders van dove en slechthorende kinderen maar ook verder daarbuiten. Gebarentaal is er voor iedereen. Zo voelt niemand zich buitengesloten en kan iedereen meedoen.

Een andere manier is **ondersteunend tekenen**: Pien van der Most van TOSinc. ondersteunend tekenen gaf hier een masterclass over. We leerden hoe je taal (gesproken en/of gebarentaal) visueel kunt maken met simpele (niet mooie) tekeningetjes. Het fijne is dat hierdoor je taal wat vertraagt omdat je de belangrijke kernboodschappen meetekent en -schrijft. Informatie is dan beter te onthouden en erg duidelijk. Dat is voor iedereen fijn toch?

Ook anders is **echt kijken naar de ander**. Dat kwam aan bod bij de workshop 'Geef me de tijd'. Wat heeft de ander nodig? Bijvoorbeeld: Wat meer tijd, visuele ondersteuning, vertrouwen, een duidelijke boodschap, herhaling en een fijne band. Iedereen wil erbij horen en meedoen. Je wil je niet anders voelen dan anderen. We zijn allemaal mensen. Een rijke sociale omgeving met mensen om je heen die je begrijpen, respecteren en echt zien. Bouw samen aan een goede basis zodat je veerkrachtiger bent als er een tegenslag

FODOK-bestuursleden Femke Hoven-Boeren (l) en Pauline van Schaik-Staal

komt. Het is ontzettend helpend als je ook vertrouwen hebt in jezelf, dat anker in jezelf vindt en de rust pakt.

Het verschil maken

Een inspirerend congres waarin veel te ontdekken was! Waarin ik als mens weer een stukje mocht groeien door alle leerzame lezingen en workshops. Waarin ik mijn rugzak weer mocht vullen met tips die ik mee kan nemen in de toekomst. Alles kwam hier zo mooi samen! Iedereen kan het verschil maken!

Femke Hoven-Boeren

Geeske van Voorthuijsen

**Zelfstandig
illustrator en
slechthorend**

Hearing hard

Foto: Studio Waves
and Woods

Ik ben slechthorend geboren en kreeg gehoorapparaten met het idee dat ik me daar wel mee zou redden in de horende wereld. Dat leek te lukken, ik was hoogstens wat vaker moe. Maar ondertussen zette ik alles op alles om mee te komen, om niemand tot last te zijn. Dat ik me vaak eenzaam, buitengesloten of depressief voelde - dat lag aan iets anders, dacht ik. Ik stortte af en toe in, maar bikkelde daarna keihard door. Tot een vriendin een zontje kreeg dat doof bleek te zijn. Het gezin kreeg ondersteuning, iedereen leerde gebarentaal, er werd gezorgd dat alles zo toegankelijk mogelijk was voor hem.

Wat een andere manier van omgaan met doof-zijn! Dat spoorde mij aan om te gaan ontdekken hoe ik anders en beter om kon gaan met mijn slechthorendheid.

Een aantal jaar eerder, op de kunstacademie, ontdekte ik dat ik met mijn illustraties de onzichtbare wereld van gehoorverlies zichtbaar kan maken. De pijn, frustratie en eenzaamheid. Mijn omgeving was verbaasd: is dit waar je elke dag mee te maken hebt? Wat heftig! Die erkenning heeft me veel gebracht, ik voelde me minder alleen en het opende de deur om mijn gehoor te leren accepteren. Mijn illustraties gaven ook andere slechthorenden veel (h)erkenning, en een manier aan anderen hun gehoorverlies uit te kunnen leggen. Om dat voor iedereen toegankelijk te maken, heb ik die illustraties gebundeld in een visueel boek: *Als oren niet horen*.

Ik neem de lezer mee langs zo'n 120 situaties waar je als slechthorend persoon mee te maken hebt. Aangevuld met stukjes tekst, en natuurlijk wat humor en veel positieve aspecten (want die zijn er ook!). Het boek is ontzettend goed ontvangen, zowel slechthorenden als hun omgeving zijn superenthousiast.

Aan ouders van slechthorende of dove kinderen zou ik mee willen geven: gebruik de beelden in dit boek om in te gaan zien wat lastige situaties zijn voor je kind. Vaak kan je die situaties als horende niet zelf bedenken, maar ook als kind heb je niet altijd erg in wat je mist of nodig hebt. Daarnaast is het goed om naast de erkenning voor de lastige dingen (het is soms ook gewoon rot), te sturen naar een positieve identiteit als doof/slechthorend persoon. En daarbij helpt het enorm om dove/slechthorende rolmodellen te ontmoeten!

Geeske van Voorthuijsen

Boek: *Als oren niet horen – ontdek de onzichtbare wereld van gehoorverlies*.
www.geeske-illustrations.nl

Samen op weg naar de veilige haven

Hechting bij DSH kinderen

Tientallen geïnteresseerden schoven aan voor de informatieavond over hechting bij DSH kinderen door Marijenne van der Gaag. Marijenne is GZ-psycholoog. Ze werkt als behandelcoördinator en therapeut bij Kentalis Zorg.

Hechting is: de affectieve band tussen een kind en een specifieke verzorger, waarbij het kind troost en veiligheid zoekt bij deze persoon in tijden van stress en gevaar.

Al van baby af aan hebben mensen de behoefte om erbij te horen, maar ook behoefte aan autonomie, zelfstandigheid en acceptatie. Dat laatste geldt nog speciaal voor DSH kinderen, die meer hobbels op de weg vinden. Bij hen is vaak extra hulp nodig om emoties te leren verwoorden en een Theory of Mind (ToM) op te bouwen. Ook moet de communicatie aangepast worden en moeten er keuzes gemaakt worden over hoorhulpmiddelen en onderwijs. Dat zijn allemaal extra opvoedingsuitdagingen, terwijl je zelf als ouder nog aan het wennen bent aan de nieuwe situatie.

Veilige haven

De eerste 1.000 dagen zijn belangrijk om een basis te leggen voor een goede hechting.

Aan de basis van een gezonde hechting staan:

- stimulans en kalmering
- ruimte en grenzen
- leiding en ruimte
- onvoorwaardelijke liefde.

Als beeld om hechting uit te werken gebruikt Marijenne het beeld van de Veilige Haven.

De haven staat voor de stabiele basis. Daar kan een kind zich ontwikkelen, uitvaren en terugkomen.

De 2 vuurtorens (1 of meer kan natuurlijk ook) staan o.a. voor de ouders. De deur van de vuurtoren staat open: je bent beschikbaar, toegankelijk. Eerst moet je leren je kind 'af te lezen'. Daarna kan je op je kind gaan reageren. Jouw beschikbaarheid en reactie geven je kind vertrouwen. Je moet dus ook **echt** aanwezig en beschikbaar zijn. Als je met je telefoonscherm bezig bent, mis je de signalen van je kind!

Gehechtheid is een natuurlijke drijfveer: de mens is een sociaal wezen. (Lichamelijk) contact is essentieel.

Vanuit de veilige haven kan je kind 'uitvaren', de wereld ontdekken, en weer terugkomen naar die haven, waar het weer rust vindt.

Een metafoer van hechting, relatie, opvoeding

KENTALIS

Stabiele
basis
&
veilige
haven

Kinderen kunnen boos, verdrietig of stil worden als ze zich verlaten voelen. Dat is een normaal proces. Belangrijk is hoe je erop reageert. Een kind zelf heeft nog niet zo veel manieren om te reageren, moet dat nog leren. Zorg dat je nabij blijft, ook als het lastig is. Vergeet niet: hechting is geen haastwerk. Neem de tijd ervoor. En er is altijd hoop!

Hechtingsbreukjes herstellen

De basiselementen van hechting vind je terug in het Huis van de Taal. Ook daar zit de ontwikkeling in van betrokkenheid via gedeelde aandacht en imitatie naar begrijpen en gebruiken van de taal. Zo bouw je langzaam aan de boot waarmee je kind de veilige haven kan verlaten.

Ontwikkelingsfasen

Elke leeftijdsfase van je kind kent zijn eigen ontwikkelingsstaken en opvoedopgaven. Steeds terugkerende elementen zijn: beschikbaar zijn en structuur bieden. Dat begint al direct na de geboorte. Hoe is bijvoorbeeld je dagschema, je slaapritueel? Hoe vind je de balans tussen ruimte geven en grenzen stellen? Van samen spelen en ontdekken ga je naar samen communiceren. Daarvoor moet je bij een DSH kind eerst zorgen voor een gezamenlijke taal. In jullie gezamenlijke taal kan je de taal en het denken van je kind stimuleren. Je helpt je kind bij het leren omgaan met gevoelens en impulsen. Je stelt regels en legt grenzen uit. Je helpt je kind zich te verhouden tot de buitenwereld. Dat laatste kan lastig zijn als die buitenwereld onbekend is met doof-/slechthorendheid. Dat vraagt extra energie van ouders.

Identiteitsontwikkeling

Naarmate je kind ouder wordt, werk je toe naar eigenheid en identiteitsontwikkeling. Daarvoor heb je steeds meer taal nodig, wat bij DSH kinderen een extra

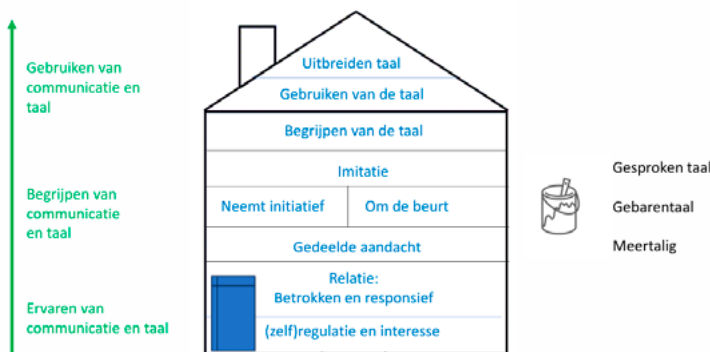
Versterkende gedachten over hechting

KEN
TAS
LIS

- ♥ *Hechting is geen haastwerk.*
- ♥ *Elke blik, elke aanraking, elke stilte is een brug tussen ons.*
- ♥ *Wij spreken de taal van het hart — en die is altijd hoorbaar.*
- ♥ *Hechting ontstaat in de stilte, in de rust, in het samen zijn. Wij zijn verbonden.*
- ♥ *Mijn liefde en aanwezigheid overstijgen woorden — mijn kind voelt zich veilig, geliefd en verbonden met mij, precies zoals hij of zij is.*
- ♥ *Ik zie en hoor mijn kind, ook in stilte — ik reageer met liefde en begrip.*
- ♥ *Ik ben een veilige basis, mijn kind weet dat het op mij kan rekenen.*

Het huis van de Taal

KEN
TAS
LIS

opgave is. Ook een kind met een CI 'vergt' extra inspanning. Je kind moet leren om te gaan met de geluiden, dat kost al gauw een jaar. Je probeert ervoor te zorgen dat je kind een positief zelfbeeld opbouwt en zichzelf gaat accepteren. Dat gaat met ups en downs, want de buitenwereld weet vaak niets van doof- en slechthorendheid en staat er niet altijd open tegenover.

Marijenne geeft als leestip het boek *Hier zijn wij! Dovengemeenschap in Nederland*, geschreven door Bea Bouwmeester en Linde Terpstra.

Kinderen willen ergens bij horen, niet anders zijn. Soms doen ze dan hun hoorapparaten uit. Ze zijn op zoek naar acceptatie, maar moeten ook nog leren zichzelf te accepteren!

Je probeert in verbinding te blijven en de hechtingsbreukjes elke dag te herstellen. Veel mensen zijn veilig gehecht, maar dat geldt niet voor iedereen. Dat hoeft niet per se tot grote problemen te leiden, maar we werken wel toe naar een veilige hechting. Die hechting kan met meerdere mensen zijn, het zijn niet per definitie (alleen) de ouders. Kinderen die naar het internaat in Haren gaan, hebben bijvoorbeeld meerdere veilige bases nodig.

Je streeft naar de Cirkel van Veiligheid en Vertrouwen.

① CIRKEL VAN VEILIGHEID EN VERTROUWEN

© Powell, B. e.s. (2013). *The Circle of Security Intervention*. New York: Guilford Publications. In het Nederlands vertaald en bewerkt door M. de Zeeuw & C. Brok (2013).

Verbinding

Enkele vragen van deelnemers:

- *Als je er pas later achter komt dat je kind DSH is, kan dat de hechting in de weg zitten?*

Dat hoeft niet. Tussen 0-2 jaar speelt taal nog niet zo'n rol. Taal is helpend, maar de eerste twee jaar zie je geen verschil tussen DSH en horend. Je eigen gevoelens en zorgen kunnen wél een rol spelen.

- *Kan je kind ook later 'onthecht' worden, als zij/hij plotseling doof is geworden?*

Plotsdoofheid is een schok, maar eerder een trauma dan een hechtingswond.

Die hechting was er namelijk al. Je moet wel de veilige haven opnieuw inrichten, omdat de geruststellende geluiden er niet meer zijn.

- *Wat kan een professional doen als ouders besluiten niet te gebaren met hun DSH kind?*

Dat is inderdaad een dilemma, want er moet wel communicatie tot stand worden gebracht. Een kind dat al NGT beheerst, kan makkelijker gesproken taal aanleren. Ouders dwingen heeft geen zin, je moet per gezin zoeken naar verbinding en oplossingen.

- *Wat te doen als je kindje zich niet goed kan uiten en bijt? Is daar iets niet goed in de hechting?*

Het kan met de hechting te maken hebben, maar waarschijnlijker is dat het gaat om 'communicatienood'. Het kind wil iets duidelijk maken maar heeft daar de juiste mogelijkheden en de taal

niet voor. Bijten mag niet maar is wel te begrijpen als een kind zich niet kan uiten. Zet alles in (picto's, visueel, etc.) om tot communicatie te komen. Zoek boekjes om over emoties te praten. En/of zoek hulp. - *Hoe kan je als ouder je kind helpen om zelfvertrouwen te krijgen?*

Laat je vertrouwen in je kind duidelijk zien. Geef je kind complimenten. En zorg dat je zelf voldoende (zelf) vertrouwen hebt. Je kunt bij school/ begeleidingsdienst trainingen aanvragen, bijvoorbeeld de Kanjertraining of AJONGH: Als je oren niet goed horen.

Map van der Wilden

Tips voor ouders:

- Laat je kind merken dat het welkom is
- Bouw vertrouwen op met geduld en warmte
- Wees een veilige plek, ook bij moeilijke emoties
- Moedig je kind aan om te ontdekken, maar blij beschikbaar
- Reageer liefdevol en duidelijk op signalen
- Neem angst serieus en bied troost
- Benoem gevoelens en geef ruimte voor emoties
- Geef concrete complimenten en bevestig dat je kind waardevol is
- 'Ondertitel' je eigen gevoelens. Wees daar duidelijk in
- Je kunt hulp zoeken!

De FODOK is superblij met deze nieuwe bestuursleden!

Zij stellen zich hierbij voor:

Graag stel ik mij aan jullie voor als nieuw FODOK-bestuurslid. Mijn naam is Pauline van Schaik-Staal, getrouwd en trotse moeder van twee kinderen: een dochter van 13 en een zoon van 10 jaar.

Toen onze zoon op 15 maanden doof werd als gevolg van een hersenvliesontsteking (meningitis), belandden wij als gezin in een voor ons totaal onbekende wereld. Een wereld waarin we stap voor stap onze weg hebben gevonden. Onze zoon kreeg twee cochleaire implantaten en bezocht vervolgens de zorggroep van Auris. Daar maakte ik voor het eerst kennis met gebarentaal en de dovenwereld, een ervaring die mijn leven voorgoed heeft veranderd.

Deze nieuwe wereld inspireerde mij om een andere richting in te slaan in mijn carrière. Na het volgen van diverse opleidingen werk ik inmiddels bijna een jaar als onderwijsassistent op de schoolafdeling van Auris Fortaal. Met mijn persoonlijke én professionele ervaring hoop ik een waardevolle bijdrage te leveren aan het bestuur van de FODOK. Door mijn betrokkenheid bij het onderwijs en mijn directe ervaring als ouder van een doof kind, wil ik me inzetten voor de belangen van dove kinderen en hun gezinnen. Ik kijk ernaar uit om samen te werken aan een inclusieve en krachtige toekomst voor onze gemeenschap.

Pauline van Schaik-Staal

Beste lezers, mijn naam is Rachel Rouschop en sinds kort ben ik bestuurslid bij de FODOK. Ik ben 46 jaar, ik woon in Amstenrade samen met mijn vriend Paul en mijn 2 zonen. Max is 7 jaar en Jur is 12 jaar. Jur is vanaf zijn geboorte ernstig slechthorend. Hij draagt aan beide kanten hoorapparaten.

Ik werk al ruim 25 jaar als activiteitenbegeleidster in de zorg met mensen met een beperking. Ik hou ervan om te werken met mensen en mijn kennis en creativiteit te delen. Ook volg ik de opleiding gebarendocent aan de Hogeschool te Utrecht.

Ik ben al een aantal jaren lid van de FODOK en doordat ik op WereldDovenDag in gesprek kwam met een andere moeder, rees het idee om me wellicht bij het bestuur aan te sluiten.

Zo kwam het dat ik aanschoof bij een vergadering. Ik werd enthousiast van de bevoegen- en betrokkenheid en alle ideeën die ter tafel kwamen. Zo besloot ik dat ik graag mijn steentje wil bijdragen. Ik kijk ernaar uit om samen te werken met deze mooie groep mensen en dat we nog meer draagvlak creëren dat iedereen, horend, slechthorend, doof elkaar kan vinden en begrijpen.

Rachel Rouschop

Interview

GEZELLIG OP DE KOFFIE BIJ KOFFIEBAR MOOI GEBAAAR

Ik word warm ontvangen bij koffiebar Mooi Gebaar. Het is nog rustig op de vroege ochtend, ze zijn namelijk al open vanaf 8:30. Lekker een koffietje halen onderweg naar je werk, een ontbijtje nuttigen, het kan er allemaal. Ik ken Ferhat en Anouk al. Ze zijn betrokken, enthousiast, vol passie en erg open. Dat bewonder ik echt. Zij hebben een dove zoon en via die weg hebben we elkaar leren kennen. Ferhat en Anouk zijn de eigenaren van deze bijzondere koffiebar die op 4 augustus 2025 haar deuren opende in Schijndel.

Hoe kwamen jullie op het idee voor zo'n inclusieve koffiebar?

Samen vertellen ze hierover: 'Het was al lange tijd een droom om een koffiebar te openen. Vanwege de kinderen hebben we dit voor ons uitgeschoven. Nu combineren we onze droom met onze missie.

Als ouders van twee horende dochters en een dove zoon

vinden wij het belangrijk dat iedereen mee kan doen in de samenleving. We gunnen onze zoon het beste van de wereld en willen hem een breed aanbod meegeven zodat hij later zelf keuzes kan maken.

We hopen met onze koffiebar een bijdrage te leveren aan meer zichtbaarheid, bewustwording en verbinding met elkaar. We leven samen op één wereld. Fijn als iedereen, zowel doof, slechthorend als horend, nader tot elkaar kan komen.

Foto Koffiebar Mooi Gebaar

Deze koffiebar zorgt ervoor dat wij heel dichtbij de Dovengemeenschap zijn gaan staan. Elke dag bezig kunnen zijn met onze droom en missie is fantastisch. We ontmoeten veel mensen en kunnen oefenen met de gebarentaal die zo ontzettend belangrijk is in communicatie met elkaar.'

Hoe is het om te werken in de koffiebar?

Met een stralend gezicht vertelt Anouk dat het voelt als een tweede thuis. 'Bij ons thuis is het altijd al de zoete inval geweest, iedereen is welkom en kan altijd wel een hapje mee-eten. Dat is hier ook. We hopen dat iedereen zich hier welkom voelt.' Ferhat vult aan: 'We leven onze lang uitgestelde droom, we hebben hier zo lang naartoe geleefd. Het voelt niet als werken omdat we echt doen wat we leuk vinden en waar we energie van krijgen. In de koffiebar is iedereen gelijk. We gaan voor kwaliteit, dat betekent dus ook dat alle medewerkers getraind (gaan) worden in bijvoorbeeld het zetten van een goede cappuccino. De ene is goed in het serveren, de ander is goed en snel in de keuken etc. Zo vullen we elkaar als team goed aan!'

Jullie zijn nu alweer een tijdje open. Hoe gaat het met jullie en met de koffiebar?

'We zijn heel erg tevreden met hoe het gaat. We zijn ontzettend

blij met de locatie. We zijn heel warm ontvangen in Schijndel. We zien al vaste klanten terugkomen. Zo fijn, dat vertrouwen in ons. Wat we ook vaak horen is dat ouders het kinderhoekje fijn vinden. We serveren alleen wat wij zelf lekker vinden, zoals de broodjes, gebakjes etc. We blijven ons ontwikkelen en verbeteren. We zoeken soms nog naar een goede balans met thuis: we zijn 7 dagen per week open! Gelukkig hebben we een fijn netwerk om ons heen en krijgen we het allemaal geregeld.'

Hoe verloopt de communicatie met klanten?

'Allereerst krijgen we terug dat iedereen zich thuis voelt hier. Iedereen is welkom, horend, doof en alles daar tussenin. Wat wij mooi vinden is dat iedereen op zijn eigen manier kan bestellen. Je kan praten, je kan het schrijven/typen en er zijn mensen die in gebarentaal bestellen. Het is fijn om te zien dat mensen het willen proberen. Soms zijn mensen onzeker.' Ferhat vult aan: 'Ik wil die drempel wegnemen. Stel, je bent op vakantie in een land waar je de taal niet spreekt. Hoe maak jij jezelf dan duidelijk?'

Met handen en voeten.

'Precies dat! Maak je zelf duidelijk met je lichaam. Wijs het aan, laat het zien, maak een gebaar, schrijf of teken het. Zo komen we nader tot elkaar.'

Hebben jullie iets grappigs meegemaakt bij de koffiebar?

'Wist je dat mensen het soms spannend vinden om met een doof persoon te communiceren en dat ze dan soms ineens heel hard gaan praten of zelfs overgaan op Engels? Dat maken we echt mee. Daarna kunnen we er samen gelukkig om lachen. We hopen die spanning weg te halen en te laten voelen dat het oké is. Als we het samen proberen komen we er echt.' 'We staan de hele dag door te wapperen met onze armen om aandacht te trekken van een dove collega. Soms ziet dat er grappig uit.'

Kan je meer vertellen over hoe de diverse berichten op Instagram zijn ontstaan?

'We willen mensen op een leuke manier meenemen in heel de beleving die bij de koffiebar hoort. Dus ook in de wereld van gebaren door het 'Mooi gebaar van de week'. We willen zichtbaarheid vergroten en een inkijkje geven in het werken bij de koffiebar. We willen ook graag interactie met de mensen die (nog) niet bij de koffiebar zijn geweest. We willen dit uit gaan breiden.'

Wat zou je iedereen aanraden om eens te komen proberen?

Ze vinden beiden alles lekker maar er zijn een paar favorieten. Voor Anouk is dat het broodje met gerookte zalm en een cappuccino met kokos. Ferhat drinkt graag de Flat White om de dag te starten

en houdt van het broodje kip. De pistache cheesecake gaat er ook goed in, zegt hij met een lach op zijn gezicht.

Hebben jullie nog dromen voor de toekomst van koffiebar Mooi Gebaar?

Dromen hebben ze zeker:

- Koffiebar Mooi Gebaar schenkt hun eigen koffie. Het is speciaal voor hen gebrand en heet Let's Blend. Ze hebben er (nog) geen reclame voor gemaakt. Maar wist je dat de eigen koffie ook te koop is voor jou als persoon of als bedrijf?
- Ze willen graag catering opzetten en een mobiele tak; denk aan broodjes voor bedrijven, feestjes, jubilea, evenementen.
- Ze gaan workshops verzorgen (bijvoorbeeld rondom latte art) en willen graag workshops gaan verzorgen rondom meer bewustwording en gebarentaal.

Ze hadden al een groep van de basisschool op bezoek, deze kindjes kunnen al hun eigen naam spellen met het handalfabet. Een mooie eerste stap richting bewustwording en verbinding.

- Als ze verder dromen dan is het openen van meerdere vestigingen in het land toch wel hun ultieme droom. Wie weet!

Wat zouden jullie ouders van dove en slechthorende kinderen mee willen geven?

'Volg je eigen gevoel want dat klopt vaak!

Duik in de Dovencultuur en Dovenwereld. Dompel je onder, zo kom je steeds dichterbij je kind te staan en kun je je beter inleven. Start met het leren van gebarentaal en blijf dit oefenen. Zo krijg je het onder de knie. Sluit aan bij wat je kind nodig heeft en zorg ervoor dat je kind zich nooit eenzaam of alleen voelt. Volg je hart en ga je droom achterna!'

Om op de hoogte te blijven van het leuks wat de koffiebar brengt en wat nog komen gaat, volg de Koffiebar op Instagrampagina:

www.instagram.com/koffiebar_mooi_gebaar

Femke Hoven-Boeren

INFO_{DOK} & NIEUWS

Wil je meer weten over één van de genoemde onderwerpen of heb je zelf een interessant nieuwtje waar ook andere ouders hun voordeel mee kunnen doen? Bel of mail ons: 088 - 505 4326 of info@fodok.nl. Zie ook www.fodok.nl.

IN 2026 WEER EEN VERHALEN-FESTIVAL!

Er komt een derde editie van het Verhalen-festival. We organiseren het festival weer samen met In Gebaren en Oorigineel. Op 20 juni 2026 zijn we weer te gast bij Theater De Kamers in Amersfoort.

Noteer de datum alvast in je agenda, dit wil je niet missen. Hou de website in de gaten!

De FODOK wenst iedereen fijne feestdagen en de beste wensen voor het nieuwe jaar!

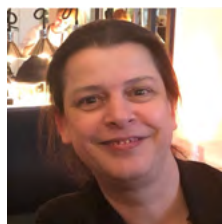
NIEUWE GEZICHTEN BIJ DE FODOK EN OP ZOEK NAAR EEN VOORZITTER

Je hebt al kunnen lezen dat Jan Niemeijer het FODOK-bestuur heeft verlaten. Het bestuur dankt Jan voor zijn enorme inzet voor de (ouders van) dove en slechthorende kinderen, met speciale aandacht voor de CMB-kinderen. We zijn blij dat Jan als vrijwilliger zijn expertise met deze doelgroep wil blijven inbrengen. Jan blijft dus contactpersoon voor CMB. Oud-voorzitter Map van der Wilden zal gedurende zes maanden interim-voorzitter zijn. Terwijl we **op zoek zijn naar een nieuwe voorzitter!**

Gelukkig zijn er ook 2 nieuwe bestuursleden: **Pauline Staal** en **Rachel Rouschop**. Zij stellen zich in dit nummer voor op p. 18. Mocht je ook interesse hebben voor het bestuur (vele handen maken licht werk!), laat het ons weten, dan gaan we in gesprek.

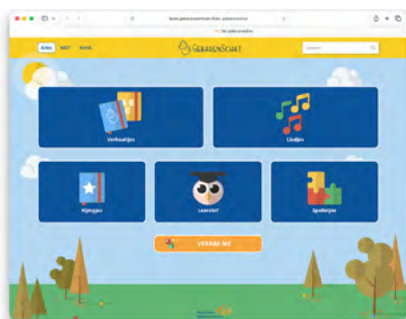
Ook zijn we heel blij met **vrijwilligers** die af en toe mee kunnen denken, mee willen organiseren, op activiteiten willen helpen.

Verder zijn wij blij te kunnen aankondigen dat **Marleen van der Vorst** is aangenomen als beleidsadviseur. Marleen brengt waardevolle ervaring en kennis met zich mee. Lees even mee:

"Ik ben **Marleen van der Vorst**, moeder van drie jongvolwassen kinderen met TOS, ASS en ADHD. Door hun weg in zorg en onderwijs heb ik ervaren hoe ingewikkeld het kan zijn om passende ondersteuning te vinden. Dat heeft mij gemotiveerd om me in te zetten voor andere ouders die met dezelfde vragen en uitdagingen te maken hebben.

De afgelopen jaren ben ik actief geweest in medezeggenschap en belangenbehartiging. Ik breng ervaringskennis in, maar ook praktische kennis van wetten en regels. Mijn kracht ligt in het vertalen van beleid naar begrijpelijke taal en het teruggeven van signalen uit de praktijk aan bestuurders en organisaties. Binnen de FODOK wil ik bijdragen aan een organisatie die ouders ondersteunt, verbindt en hun stem laat horen. Ik kijk ernaar uit om met jullie in contact te komen en samen te werken aan betere kansen voor onze kinderen." Marleen is te bereiken via m.vandervorst@fodok.nl

Bron: Nederlands Gebarencentrum

DE GEBARENSCHAT

Het Nederlands Gebarencentrum presenteert speciaal voor kinderen: De Gebarenschat in een nieuw jasje!

Om de waarde en toegankelijkheid van gebarentaal te onderstrepen, stelt het Gebarencentrum het educatieve programma De Gebarenschat nu gratis beschikbaar voor iedereen. Met dit programma kunnen kinderen – én hun ouders – kijken en genieten van verhalen in de Nederlandse Gebarentaal en Nederlands met Gebaren. Ook zijn er rijmpjes, liedjes, spelletjes en praatplaten.

Een jaarlijks hoogtepunt binnen De Gebarenschat is de toevoeging van het Prentenboek van het Jaar, vertaald in de Nederlandse Gebarentaal (NGT) en als Nederlands met ondersteunende Gebaren (NmG). Zo worden verhalen niet alleen toegankelijker, maar ook rijker door de beleving in gebaren. Neem via de QR-code gauw een kijkje op de website De Gebarenschat!

SIGNIO - DE WERELD VAN GEBAREN ALTIJD BINNEN HANDBEREIK

De Signio-app is een leuke manier om gebaren te leren.

De app wordt gemaakt door TYD.

Met de gratis versie van Signio kun je direct starten met de gebarenbibliotheek. Handig als je snel een gebaar wilt opzoeken of tussendoor iets nieuws wilt leren.

Wil je écht vooruitgang maken? Met het abonnement (€ 4,99 per maand) krijg je toegang tot de leergames.

Daarmee wordt leren leuk, kort en speels: je opent de app waar en wanneer je wilt en oefent een paar minuten per dag. Zo kost het weinig tijd, maar maak je toch elke week vooruitgang. De betaalde versie bevat o.a. meer dan 450 lesvideo's in de online leeromgeving. Je vindt de app in de Apple Store en in Google Play.

NGT UITGELEGD

Nog een mooi product van het Gebarencentrum: NGT uitgelegd. Zes educatieve filmpjes over de Nederlandse Gebarentaal. Deze filmpjes gaan over verschillende thema's binnen en rondom de Nederlandse Gebarentaal. Wat is de geschiedenis van de NGT? Hoe wordt een gebaar opgebouwd? Wat zijn de

verschillen in grammatica tussen het Nederlands en de NGT? Hoe komt het dat er vijf verschillende regionale varianten zijn? Hoe kan je een gedicht maken in NGT? En hoe is de wettelijke erkenning van de Nederlandse Gebarentaal tot stand gekomen? Al deze vragen worden met deze video's in NGT beantwoord. De filmpjes zijn voorzien van ondertiteling en voice over.

In 2026 volgt deel 2 van deze serie.

NGT uitgelegd is te vinden op Facebook, Instagram en LinkedIn, en op de website van het Gebarencentrum.

Doen
jullie
mee?

hi

INFOFOCUS

Ben jij een ouder van een doof of slechthorend kindje geboren na oktober 2022? Meld je dan nu aan voor Hello20, een langlopend onderzoek naar de ontwikkeling van dove en slechthorende kinderen (0-20 jaar). Hello20 is een onderzoeksproject waarin we de ontwikkeling van een grote groep dove en slechthorende kinderen vanaf hun eerste levensjaar 20 jaar lang willen volgen.

Ja, dat is ambitieus, maar we willen graag weten hoe het gaat met dove en slechthorende kinderen in Nederland. Hoe groter de onderzoeksgroep, hoe meer gegevens we kunnen verzamelen. En hoe beter we ervoor kunnen bijdragen aan het verbeteren van de zorg en onderwijs voor dove en slechthorende kinderen.

hello
20

hoi

Op de website www.hello20.nl vind je alle informatie over het project. En je kunt je daar aanmelden. Er zijn nu 38 deelnemers, maar we zouden er graag 100 willen hebben. Doe je ook mee?